

Albumul de eşantioane textile decorative aparținând lui Ion Dumitrașcu din Ponoarele Mehedinți

Ecaterina Bosoancă

„O colecție de modele vechi și broderii pe pânză este ca o colecție de povești și zicale înțelepte care au fost povestite odată demult, dar acum au dispărut. Ceea ce a mai rămas sunt litere indescifrabile și formele lor ornamentale.”

Emil Sigerus, *Siebenbürgisch-sächsische Leinenstickerei*, 1906

Adunată între copertile a patru volume, o neașteptat de interesantă și prețioasă colecție de artă decorativă textilă: 1317 fragmente de broderii, țesături și dantele de mici dimensiuni, decupate din ansamblul pieselor textile de costum de sărbătoare sau de decor interior, compun prin colaj 101 planșe¹; criteriul de asociere variază de la suport material (țesături de casă din lână, bumbac, borangic și produse din comerț - pânză de bumbac, postav, marchizet, etamină, nylon), tehnică (broderie, dantelă, alesătură), cromatică (dominant negru, vișiniu, roșu, albastru, alb, verde, cafeniu), la biografie (eșantioanele compun chenarul celor două portrete fotografice ale colecționarului de pe copertile interioare, Pl.I/1) și sentiment național (compoziție formată din fragmente decorate în culorile drapelului național și ghirlande florale).

Colecția din care face parte albumul conține și o altă modalitate ingenioasă de stocare și conservare a fragmentelor textile cu decor, decupate din piese de port (piepți, mâneci și poale de cămașă). Asamblarea benzilor de broderie sau alesătură, tivite cu găurele și unite prin cheițe sau dantelă din comerț are drept rezultat 5 piese de formă dreptunghiulară, (Pl. I/2) având aspectul și dimensiunile apropiate de ale ștergarelor², de altfel au fost utilizate ca ștergare la icoană sau pur și simplu păstrate cu grijă de autoare, mama colecționarului, Sofia Delurințu din Gărdăneasa Ponoarele.

Prin format și modalitate de confecționare aceste „ștergare” amintesc în felul lor o piesă cu tradiție de secole în istoria broderiei europene, bucurându-se și astăzi de prețuire și interes, și denumită în literatura de specialitate *sampler*.³

1 Carton cu dimensiunile 23/40 cm; modalitatea de stocare a eşantioanelor în această variantă este veche, o demonstrează și ilustrația unui articol referitor la o carte de mostre de broderie din secolul al XVII- lea, cusute pe suport de pergament (*Um livro de Bordados Antigo Portuguesa?- An Old Portuguese Embroidered Book?*, apud needleprint.blogspot.com)

2 cele 5 piese cercetate au dimensiunile următoare, în centimetri : 230/38; 167/26; 230/40; 226/3,6; 39/94

3 În țările anglo saxone *sampler* (< lat *exemplum*), în Franța *marquoir* (< *point de marque*, nume

Necunoscută în arta populară românească⁴, se pare că circulația ei europeană nu a rămas fără rezonanță în aria așezărilor de sorginte saxonă din Transilvania, dovadă fiind colecțiile muzeale actuale⁵.

dat punctului în cruce care marca cu o inițială lenjeria), în Italia *imparaticcio* (< *imparare*, a învăța), numesc în mod diferit același obiect, o bucată de țesătură de formă dreptunghiulară, pe care tinerele fete exersează puncte de broderie, motive ornamentale inspirate de flori, simboluri religioase ori heraldice, și care se transmite din generație în generație, cea mai veche piesă cunoscută, păstrată la muzeul londonez *Victoria & Albert*, fiind datată 1598. Răspândit în Occident deopotrivă în ariile de cultură catolică și protestantă, odată cu desprinderea broderiei laice de cea liturgică, integrat în lumea obiectelor profane și domestice, este confecționat din pânză de în brodată cu fire de mătase sau lână, iar dimensiunile sale variază de la cele ale unei batiste până la cele ale unui ștergar. Inițial modelele erau dispuse la întâmplare, ulterior în benzi orizontale, în compoziții cu chenar sau în medalioane construite geometric. Cu timpul a căpătat aspectul de tablou, iar repertoriul decorativ a evoluat în secolele XVII-XVIII simultan cu dezvoltarea comerțului cu modele tipărite și materiale pentru brodat, în contextul unui program educativ destinat fetelor în care deprinderea tehnicilor de brodat se făcea laolaltă cu învățarea scrisului și cititului. Interesul unui public feminin deja format crește și se perpetuează până în zilele noastre, când broderia continuă să fie parte a culturii feminine, capitol din istoria vieții cotidiene feminine. Despre *sampler* v. colecții digitale, galerii virtuale de muzeu în *Needleprint France, Les Arts du fil à livre ouvert* (The Smithsonian Sampler Collection, New York, V&A Museum, Londra, Museum of Wales, Colonial Williamsburg, Hermitage Museum, St. Petersburg, The Bowes Museum, Swedish National Museum of Stockholm); Metropolitan Museum of Art, New York, Museum für Angewandte Kunst, Köln, Saxon Folk Art Museum, Dresden, Stickereimuseum in Oberhundem, Fries Museum in Leeuwarden, Museum of Fine Arts, Boston, West Frisian Museum in Hoorn (http://www.samplers-berlin.com/museum_en.htm) *Samplers, stitches & techniques; History of samplers: 14th & 15th century; History of samplers: 16th century; History of samplers: 17th century; History of samplers: 18th century; History of samplers: 19th century; Elisabeth Parker's sampler; Samplers & childhood* (<http://www.vam.ac.uk>); CIETA embroidery papers; Anne Wanner's textiles in history; Vocabulary of stitches; Literature embroidery stitches (<http://www.anatextiles.ch/index.html>) publicații în cadrul Textile Museum, Saint Gallen, Elveția ale CIETA (Centre International d'Etude des Textiles Anciens)

44 În ilustrația unui articol din 1908 (*Câteva cuvinte relative la ce am voit să fac sau ce am făcut pentru muzeele noastre*), doctorul Constantin Istrati, comisarul Expoziției Jubiliare din 1906, introduce reproducerea fotografică a unui *sampler*, cu următoarea explicație: „Colecțiunea Maria Istrati Capșa. Modele de lucrări de mână făcute în Mexic în anul 1841. Ele au cea mai perfectă asemănare, ca desen, colorit și tehnică, cu lucrările populare Române. Oferit de doamna Thomson.” (Pl. I/4)

5 În colecțiile muzeelor ASTRA din Sibiu (ștergare de sobă săsești, nr. inv. 1972, 1917, 2514, 1931, apud Ștefan, C., *Textile decorative din colecția Muzeului de etnografie săsească „Emil Sigerus”*, CIBINIUM 2011, Sibiu, 2011, pp. 194-201 și www.e-patrimoniu.ro) și MNȚR din București (Pl. I/3 Ștergar de sobă săsesc, *Ofentuch*, 1816, nr. inv. 716, apud www.e-patrimoniu.ro) 5 ștergare de sobă săsești datate în intervalul 1782-1816 prezintă interesante analogii cu decorul *sampler*-ului german de Vierlande (German Sampler Museum, Celle; vierlander motifs; needleprint.blogspot.com)

Reprezentant special al elitei rurale oltene din Plaiul Cloșani⁶, Ion Dumitrașcu⁷ (n.1951) din satul Ludu, comuna Ponoarele Mehedinți, este cel care, urmând inițiativa mamei sale, a confecționat albumul, adevărată arhivă documentară a unei respectabile colecții de costume și textile tradiționale, alcătuită în timp cu pasiune, seriozitate și har. Cunoscător al folclorului de calitate - printre amintirile din copilărie figurând lăutarii gorjeni de la Pârâu, nelipsiți la nedeile de Rusalii, Paști și Vinerea Ciumii -, solist în ansamblurile *Doina Motrului* și *Liliacul* al Casei de Cultură din Baia de Aramă și în grupul folcloric *Datina*, participă la festivaluri, apare în emisiuni de televiziune, imprimă la radio, cântă în spectacole alături de Domnica Trop⁸ și oferă cu generozitate costume din colecția sa spre a fi îmbrăcate cu prilejul manifestărilor deosebite. Colecția numărând peste 150 costume a fost expusă la muzee prestigioase românești: Muzeul Olteniei, Craiova (1996), ASTRA Sibiu și Muzeul Țării Crișurilor Oradea (2000) și a constituit subiectul unui film documentar realizat de Cristina Struțeanu la televiziunea națională. *Totul a început acum vreo 20 de ani când - mărturisește colecționarul -am descoperit o trăistucă ponosită în care mama mea ținea o mulțime de izvoade care se păstrau din generație în generație. Le-am clasificat pe motive, culori, tehnică de lucru și vechime. De atunci am început să privesc cu alți ochi tot ce se lucrase... Am întâlnit piese din zona Banatului sau a Olteniei de Sud (Romanai), dar și din zona Gorjului, precum și motive ungurenești din Titerlești și Bratilovu ori din Valea Jiului, explicabile prin faptul că oamenii de aici păstrau legături cu zonele menționate mergând la muncă în acele locuri. Treptat mi-am extins cercetarea și în comunele din jur, Cloșani, Izverna, Balta, Prejna, Bala, Șovarna, Tismana. Un ajutor prețios am avut de la cadre didactice și prietenii mei care au înțeles valoarea acestor cusături. Am constatat că elementele autentice s-au păstrat mai*

6 Zonă de vechi așezări, atestate documentar începând cu secolul al XIV-lea, în contextul ctitoriilor voievodale de la Vodița și Tismana, caracterizată de existența unei vieți economice și sociale gravitând în jurul Băii de Aramă. Menționată documentar din 1581, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea capătă forme de organizare urbană, când apare ca târg (1671). Din această perioadă sunt pomeniți aici negustorii care participă pe piața internă și externă a aramei extrase de ocnari, precum și numeroși oameni domnești ca vameși, ori pârcălabi. Menționată ca oraș în 1727 Baia de Aramă este unul dintre cele mai vechi și mai însemnate târguri din vestul Olteniei, cunoscut pentru schimburile comerciale. Structura socială a zonei se caracterizează prin existența unei mase compacte, stabile demografic, de moșneni, precum și prin formarea satelor de oieri Titerlești și Bratilov, prin revărsarea în timp a unei populații românești din Transilvania care a cumpărat pământ și s-a așezat pe lângă moșneni și în alte localități din podiș, la Brebina, Cloșani, Isverna, Malarișca, Prejna, Obârșia Cloșani, Costești. (Bratiloveanu-Popilian, M., *Zona etnografică Plaiul Cloșani*, București, 1990, pp. 14-21; R. Stroe, D. Peptenatu, *Dicționarul geografic al județului Mehedinți*, Craiova, 2011, pp. 16-18)

7 Neamul Dumitrașcu, unul din cele mai vechi ale locuitorilor din Ludu, descinde din neamul Birăilor veniți din Cornereva Banatului; Ion Dumitrașcu este fiul lui Iacob Dumitrașcu și al Sofiei Delurișu din neamul Delurișu din Gărdăneasa (Boteanu, C., Borloveanu, D., *Ponoarele*. Studiu monografic, Craiova, 2003 p. 88-89)

8 Boteanu, C., op. cit. p.287

bine în satele de munte și că nu au nimic cu produsele de serie de la cooperativele meșteșugărești. Această producție de serie a slăbit unicitatea cusăturilor și i-a învățat pe oameni să primească fără să creeze ori să recreeze modelul.⁹ Numele „doamnei bătrâne”, învățătoarea¹⁰ Paraschiva Raicu, și al „femeilor meștere” din sat și din satele vecine sunt amintite cu reverență: Elisabeta Delurințu de la Gărdăneasa, bunica Elisabeta Bratiloveanu din Negoiești, Domnica Martinescu, mama soacră, Janeta Delurințu, bunica soției, Maria Ivan de la Brativoiești.

În cea mai mare parte piesele de costum reprezentate fragmentar în Albumul Dumitrașcu reconstituie portul oltenesc al zonei de munte de la sfârșitul secolului al XIX-lea și din prima jumătate a secolului XX, la nuanțarea căruia a contribuit expansiunea portului transilvănean din zona Mărginimii Sibiului și a Văii Jiului. A fost adoptat uneori integral (costumul femeiesc de Săliște Pl. III/3,5), alteori parțial (preluându-se doar anumite particularități de croi și decor, precum din costumul din Valea Jiului cămașa cu mâneca amplă, încrețită la pumn cu „blană” compactă (Pl.III/1,2), ori din Gorjul vecin- decorul catrințelor. Eșantioanele provin în majoritate de la **piese de costum** feminin:¹¹ (guler, mâneci, poale, piepți de cămașă, catrință, zăvelcă, legătoare, Pl. IV, V, IX, X) și masculin (piepți, guler, mâneci de cămașă, batistă de ginere, cămașă de naș, Pl.III/4,VI/9,VII/5-7,VIII/1-8). Un număr redus de eşantioane reprezintă **piese de uz casnic** destinate decorului interiorului: sunt broderii pentru fețe de perne, dantele pentru bordura perdelelor, a cearșafurilor și ștergarelor (Pl.VIII/9,10, Pl. XI, XII).

Între materialele suport al broderiilor se regăsesc pânza groasă de in, pânza de bumbac, marchizetul, etamina, nailon-ul, postavul, borangicul; firele utilizate pentru brodat sunt mătasea, lână, arniciul, firul metalic, paielele și mărgelile. În cazul fragmentelor de țesătură ornamentate prin alesături găsim lână, bumbacul, arniciul, mătasea și firul metalic.

Privilegiată de numărul mare de eşantioane și de posibilitatea accesării bibliografiei aferente în format electronic, inventarierea **tehnicilor decorative din Albumul Dumitrașcu** are drept prim rezultat identificarea unor vechi

9 Boteanu, C., op. cit. p 187-188

10 Ignorată discret de cercetarea etnografică, contribuția învățătoarelor din mediul rural românesc al secolului XX la educația gustului estetic feminin aduce în atenție existența unui model de comportament de succes, indus de programul instructiv educativ inițiat de Spiru Haret și de apariția, grație aristocrației feminine românești gravitând în jurul reginelor Elisabeta și Maria, a societăților de la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX, ale căror scopuri erau păstrarea și valorificarea artei populare românești. Programa școlilor normale și profesionale de fete, activitatea numeroaselor atelierele de broderie și țesătorie funcționând în epocă până la mijlocul secolului XX au salvat și teaurizat ceea ce comunitatea sătească avea mai durabil și semnificativ . (Pl. II) (G. T. Niculescu Varone, *Considerațiuni istorice referitoare la portul popular* , în vol. Costumele naționale din România întregită, București, 1937, pp. 189-207; I. Oprea, Introducere, în vol. Ișfănoni, D., Popoiu, p., *Costumul românesc de patrimoniu*, București, 2007)

11 Secoșan, E., *Portul popular*, în vol. Arta populară din Mehedinți, Drobeta Turnu Severin, 1983, p. 87-184

puncte de cusătură aparținând unui fond cultural comun european. Necesitatea familiarizării cu termenii echivalenți în limbile europene de circulație apare simultan cu descoperirea unui volum mare de date¹², a unui mod de abordare a temei cu accent pe aspectele tehnice, istorice și cronologice, atât de necesare oricărei încercări de comparație.

Broderia manuală este reprezentată de cusăturile funcționale cu rol decorativ, de broderiile pe fire numărate, de broderiile cu contur neregulat, după desen, cu aplicații de paiete și mărgel, toate având în comun utilizarea acului și a firului.

Broderia la mașină (Pl. IX/2) se situează în categoria decorului liber desenat, fiind realizată după model șablon. **Dantela**, realizată cu acul sau croșetată, considerată ca etapă derivată, ulterioară broderiilor pe fire trase, constituie un accesoriu discret în realizarea decorului pieselor de port sau interior, ajunsă în repertoriul tehnic sub influența orașului. (Pl. VIII/9, 10)

Drept puncte de cusătură funcționale cu rol decorativ au fost identificate cheița,¹³ deopotrivă cheița cu croșeta (Pl. VI/1,2), tivul cu găurele¹⁴ și drugul (Pl. V/4).

Punctele de broderie cu efect geometrizarant, realizate pe fire numărate care au fost identificate sunt crucea¹⁵ (Pl. VI/7-9), punctul bătrânesc¹⁶ (Pl. VII/1-3), cusutul pe dos (Pl. VI/3), cusutul pe crețuri (Pl. VI/5,6), cusutul urzit pe crețuri (Pl. VI/4), șabacul¹⁷ (Pl. VIII/1-6), cusutul peste fire¹⁸ (Pl. VII/5-7), fileul¹⁹ (Pl. VIII/7,8),

12 *Histoire de la broderie* (<http://fr.encarta.msn.com>); *Autour du fil, Encyclopedie des arts textiles*, 1988, Paris, vol. 3, apud *Histoire de la broderie*, (pdf <http://www.anniecicatelli.com/broderie.htm>); C. Amoroso Leslie, *Needlework through history: An Encyclopedia*, Westport Connecticut, London, 2007, (pdf); *Chats on Old Lace and needlework by E.L. Lowes*, London, 1908 (e text; Project Gutenberg e Book); [www.gutenberg.org/files: Handbook of Embroidery by L. Higgin](http://www.gutenberg.org/files/Handbook_of_Embroidery_by_L._Higgin/), London, 1880

13 point d'entre deux, point d'Anvers (fr.)

14 cutwork, whitework (engl.)

15 *point de croix* (fr.), *Kreuzstich* (germ.), *crosswork* (engl.). Numărul mare de eşantioane, de fapt cel mai mare din album, realizate cu acest punct, este într-o oarecare măsură, un ecou târziu al dezvoltării deosebite pe care a cunoscut-o în secolul al XIX-lea în Occident, favorizat fiind de dezvoltarea industriei textile și de circulația modelelor pe hârtia cu carioaj, produse de tipografiile berlineze, răspândite în toată Europa și care în 1840 ajunseseră la numărul de 14000.

16 *Kastenstich, Holbeinstickerei* (germ.), *blackwork, Point Holbein* (engl.) Inițial utilizat în broderia liturgică, începând cu sec. al XVI-lea este răspândit în broderia laică destinată pieselor de costum și decor al interiorului, denumit și *Punct Holbein*, amintește în acest mod de celebrul pictor, care era și designerul regelui englez Henric al VIII; în anii 60 ai secolului XX este redescoperit și relansat de creatorii de modă *pop art* francezi

17 dantela cu acul, *chebka* (tc.), *čipka* (sb.), *ajours, broderie sur fils tirés* (fr.), *drawnwork* (engl.);

18 *Reticello* (it.) vechiul *punto antico* italian, de sorginte orientală, înrudit cu dantelele slovenă, rusă, cipriotă, scoțiană, olandeză, daneză *Hedebo* și norvegiană *Hardanger*; *Bargello* (it.), *point de Hongrie* (fr.) (Pl. VII/4)

19 *filé* (fr.), *Buratto* (it.), *lakis* (engl.)

lănțișorul²⁰(Pl. VI/10-12).

Punctele de broderie prin care se obține decorul, de obicei după desen, cu contur neregulat, sunt realizate pe fond de postav sau catifea de culoare închisă, cu fir lucios de mătase (Pl. IX/1), prin aplicație de mărgel și paiete (Pl. IX/3), sau prin tehnica *bouillon* (Pl. IX/4).

Broderia mecanică, altfel spus alesăturile, este reprezentată prin eșantioane provenind de la piese de costum feminin: cămăși, catrințe, oprege crețe, încutate și nevedite, toate figurând o etapă mai nouă în evoluția costumului feminin, ocazionată de dezvoltarea țesăturilor mecanice din secolul al XIX-lea. Sunt reprezentate alesătura pe rost²¹(Pl. IX/5-7), alesătura peste fire²² (Pl. IX/8-10), alesătura cu speteaza²³(Pl. X/6), alesăturile în cocleți (Pl. X/1)²⁴ și nevediturile (Pl. IX/11,12; Pl. X/3,5).²⁵

Planșele din Albumul Dumitrașcu includ și fragmente de broderii interesante pentru cercetarea ornamenticii populare. Fie este vorba de secvențe decorative conținând motive geometrice izolate (rombul, steluța în 8 colțuri, ciutura, crucea, roata, zăluța, vârtelnița, meandru, etc.), fie acestea apar în registre succesive, fie în rețea compactă, ele sunt destinate unor câmpuri decorative precis delimitate în spațiul pieselor de costum. Un număr mare de planșe conțin motive fitomorfe (Pl. XI), de cele mai multe ori tratate geometrizarant, sub forme diverse: lujer, vrej, buchet, floare, etc. destinate de regulă compozițiilor decorând perdele, ștergare, perne. Apar frecvent motive mai vechi sau mai noi, unele cu intensă circulație europeană, precum pomul vieții, păsările, granata (rodia), coroana, laleaua, crinul, garoafa (simbol al fecundității, brodată tradițional pe piese de trusou), trandafirul, narcisa, altele primite din aria broderiei liturgice prin intermediul modelelor vehiculate în spațiul urban (strugurele-fructul Eucharistiei, panseua-simbolul Sfintei Treimi). Deosebit de interesante sunt fragmentele cu decor antropomorf (2 personaje feminine cu umbrelă și rochie malacov, Pl. XII/1), zoomorf (calul înșeuat, Pl. XII/2), simbolic (vasul cu flori, Pl. XII/5), destinate fețelor de pernă. Fără a cunoaște locul lor de proveniență menționăm analogiile acestora cu piese²⁶ din alte zone ale Olteniei, dar degajând același „exotism oriental vehiculat prin contactele cu lumea balcanică”²⁷.

20 *point de chainette* (fr.), *Kettenstich* (germ.), *chainstitch* (engl.)

21 Secoșan, E., op. cit., p. 103

22 Focșă, M., Wiener, R., *Țesături și alesături*, în vol. *Mărginenii Sibiului*, București, 1985, p. 345-346

23 ibidem

24 Secoșan, E., op. cit., foto 52, p. 181.

25 Ibidem, p. 101

26 Fețe de pernă din colecția Muzeului Pomiculturii și Viticulturii Golești, provenind din Drăgănești ,Olt (Pl. XII/3, 4, nr. inv. 1839/1415; 1837/1413) și Stoenesti, Vâlcea (Pl. XII/6, nr. inv. 1820/1396 (cf. www.e-patrimoniu.ro))

27 Petrescu, P., *Imaginea omului în țesăturile românești*, în vol. *Motive decorative celebre*, București, 1971, p. 106

Horia Bernea descoperise un nou „obiect”, de o complexitate copleșitoare: omul tradițional, descris și analizat prin intermediul obiectelor care compun lumea lui [...], gândit ca variantă a civilizației medievale europene [...], modelat de istoria locului, sfâșiat între est și vest, nord și sud, bântuit de nenumărate năvăliri, așezări, tupilări, osmoze și influențe. Profund creștin, format în prelungirea unor culturi străvechi, legat organic de lumea mediteraneană, de civilizații care pot fi urmărite din India până în Bretagne.²⁸

Comunicarea noastră și-a propus o scurtă prezentare a unui obiect valoros, concretizând gestul rar al unui adevărat colecționar, altminteri un „țăran român modelat de istoria locului..”

Într-o bună zi domnul Dumitrașcu se va hotărî poate să detalieze toate datele de care dispune în legătură cu fiecare fragment de broderie și atunci despre Albumul său se va vorbi în termenii unui repertoriu de referință. Importanța sa în cunoașterea și dezvoltarea tradițiilor culturale locale, contribuția la o istorie încă nescrisă a schimburilor și o alta a vieții cotidiene feminine sunt incontestabile.

²⁸Bernea, M., Huluță, C., Nicolau, I., *Cîteva gînduri despre muzeu, cantități, materialitate și încrucișare. Dosar sentimental*, București, 2001, p. 21

1

2

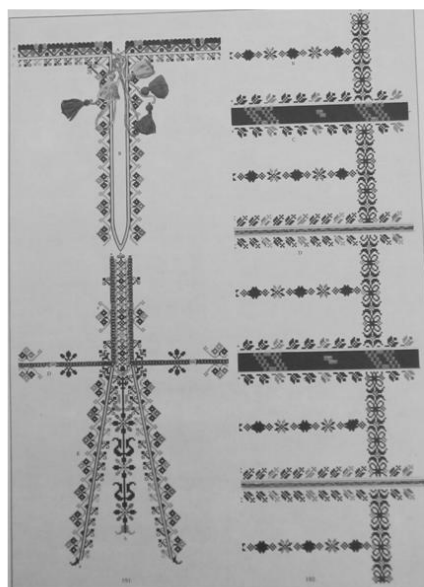

3

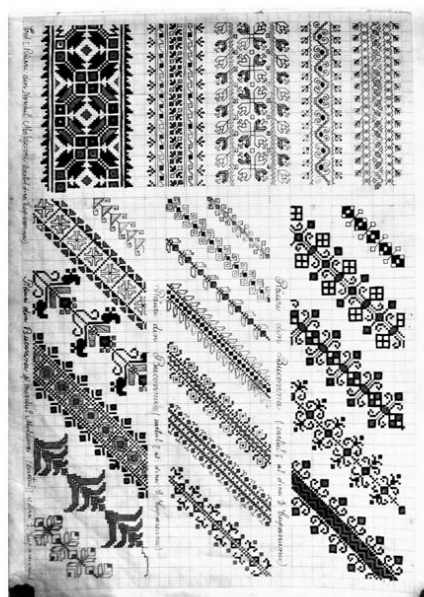

4

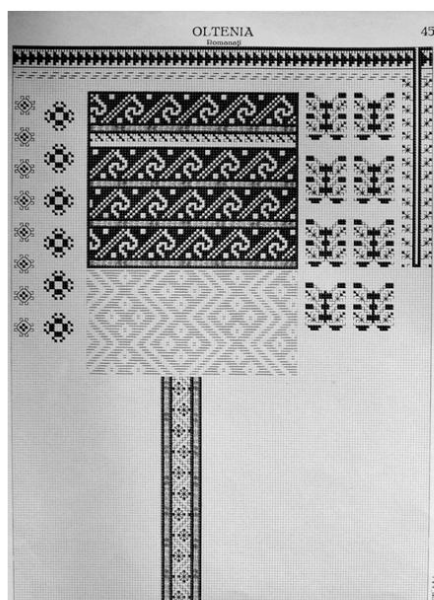
Planșa I. Portretul lui Ion Dumitrescu pe coperta interioară a albumului (1); Detaliu de „ștergar” cu fragmente decupate din decorul unor cămăși femeiești (2); Ștergar de sobă săsesc *Ofentuch*, 1816 (3); *Sampler* mexican, 1841 (4)

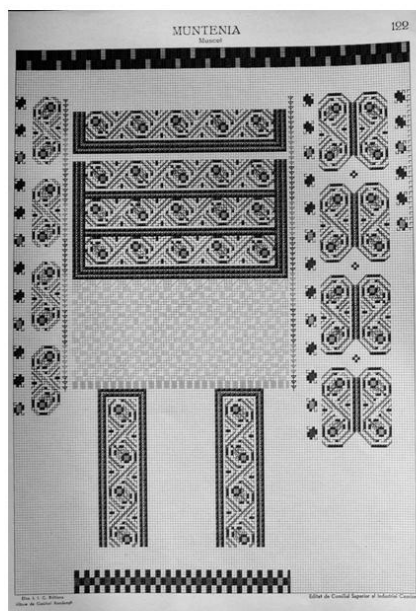
1

2

3

4

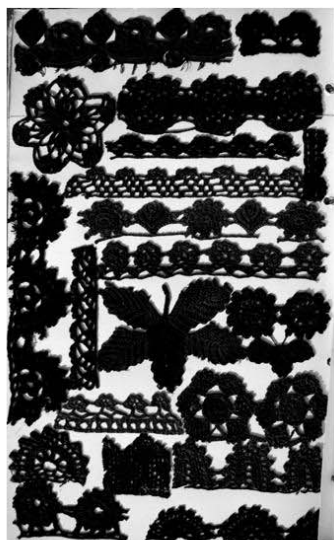
Planșa II. Reproduseri după albume românești de broderie din prima jumătate a secolului XX. Port ardelenesc din Mărginimea Sibiului, detalii (D. Comșa, *Din ornamentica românească* [...], 1904, ed. 1976, Sibiu, PL. XI, 191, 192) (1); Modele reproduse în caietul de cusături al elevelor la Școala Normală din Sibiu în perioada interbelică (E.Cuparencu, *Izvoade de ii, Caietul II*, Botoșani, 1938) (2); Modele de cămăși femeiești din Oltenia (Romanați) și Muntenia (Muscel) (E. Brătianu, *Cusături românești*, București, 1943, Pl. 45, 122) (3,4)

1

2

3

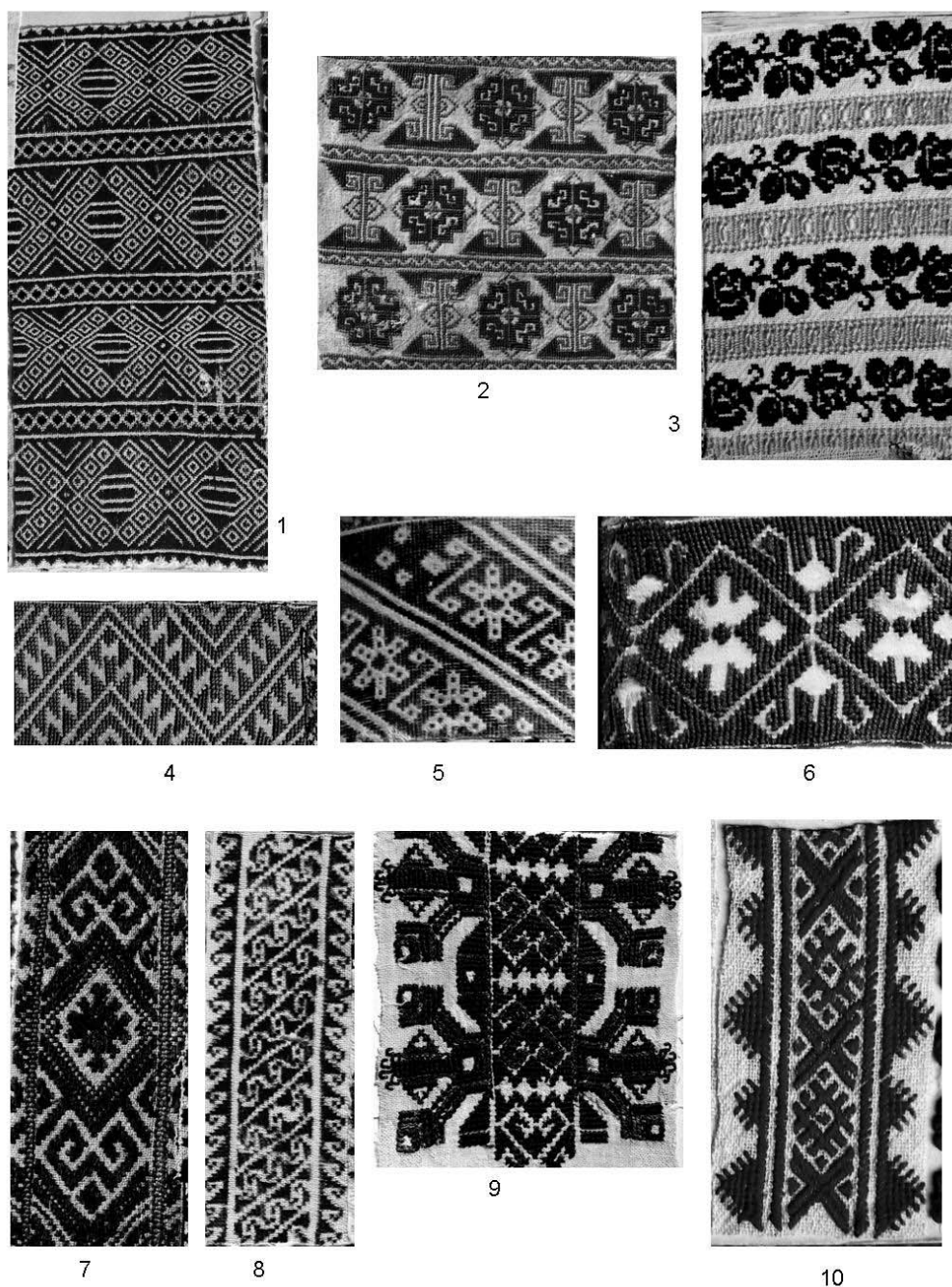

4

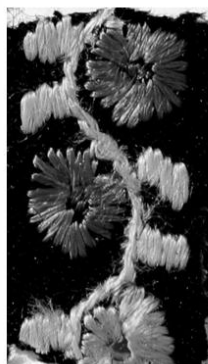

5

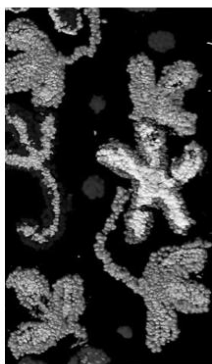
Planșa III. Port vechi ungurenesc din zona Obârșia Cloșani - Baia de Aramă 4/4 sec. XIX (Fragmente de broderii decupate din decorul cămășilor femeiești 1, 2). Port nou din Săliște în zona Baia de Aramă ½ sec. XX (Fragmente din decorul cămășilor și catrințelor 3, 5; fragmente din decorul cămășii bărbătești 4)

Planşa IV. Fragmente din broderia mânecilor de cămaşă femeiască. Altită (1-3); Încrêţ (4-6); Rânduri sub încrêţ (7-10)

1

2

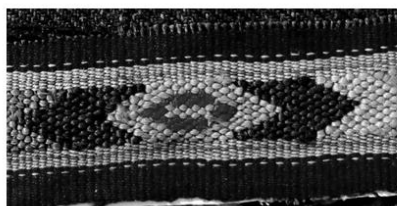
3

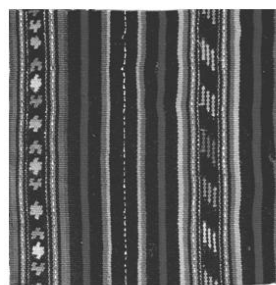
4

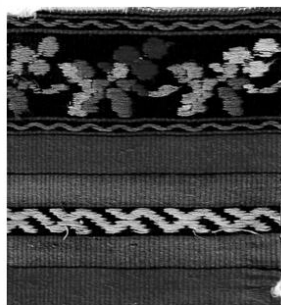
5

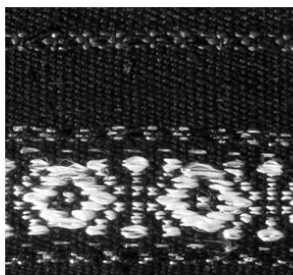
6

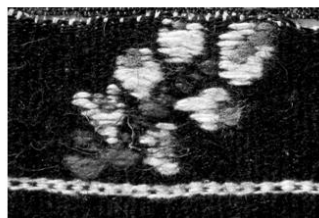
7

8

9

10

11

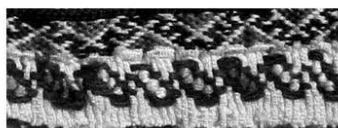

12

Planșa IX. Broderii după desen pe catifea (cu acul, 1; la mașină, 2; aplicații de mărgel, 3) și postav (fir metalic, *Bullion*, 4). Tehnici decorative mecanice (alesături cu urzeala ascunsă pe rost, 5-7 și peste fire, 8-10; țesături în 4 ițe cu alesătură peste fire, 11, 12)

1

2

3

4

5

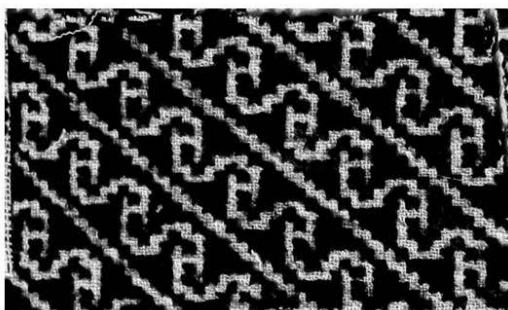
6

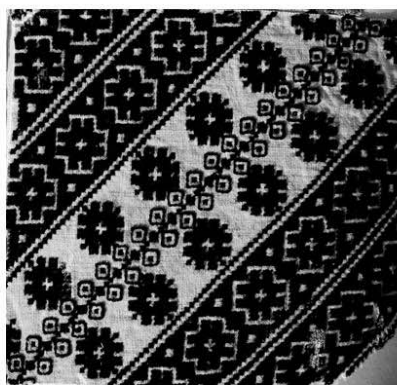
7

8

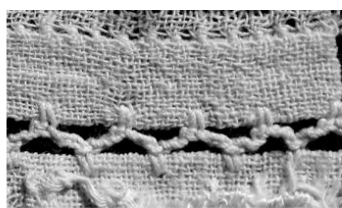

9

10

Planșa V. Alte broderii de cămașă femeiască. Fragmente din decorul gulerului (1-3), al poalelelor (4,5), al mânecii (6-10), al piepților (6, 8-10)

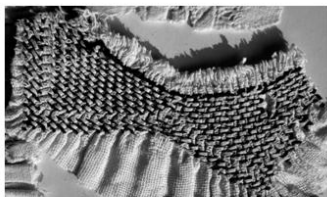
1

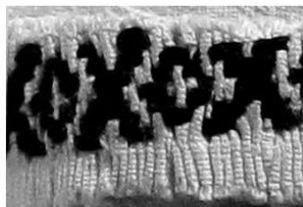
2

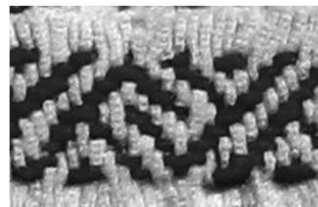
3

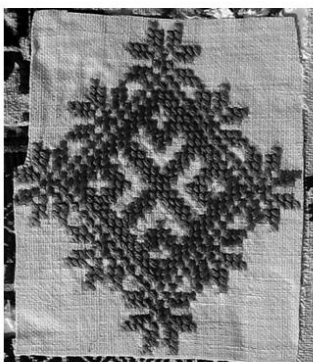
4

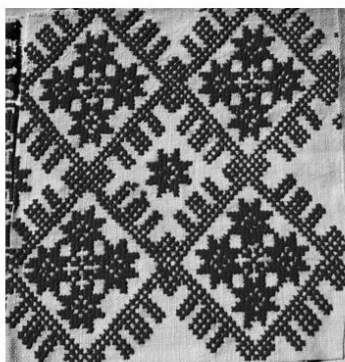
5

6

7

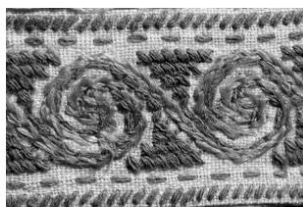
8

9

10

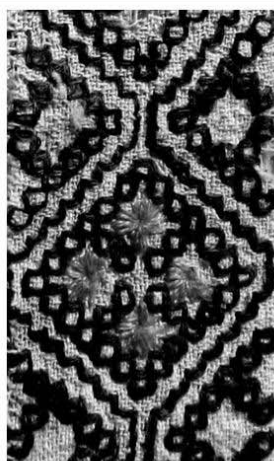

11

12

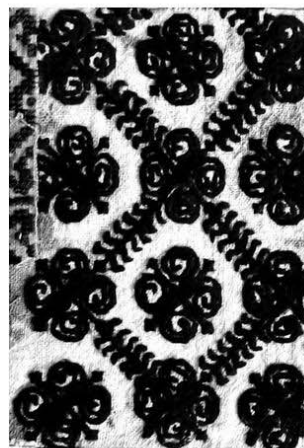
Planșa VI. Vechi tehnici funcționale și decorative cu circulație europeană. Cheiță cu croșeta (1), cu acul (2), cusut pe dos (3), cusut urzit pe crețuri (4), cusut pe crețuri (5,6). Tehnici decorative. Cusut în cruci (7-9), lănișor în asociație cu cruci (10-12)

1

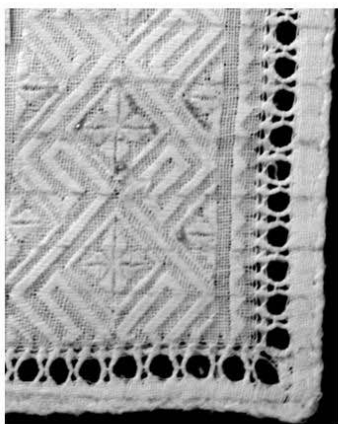
2

3

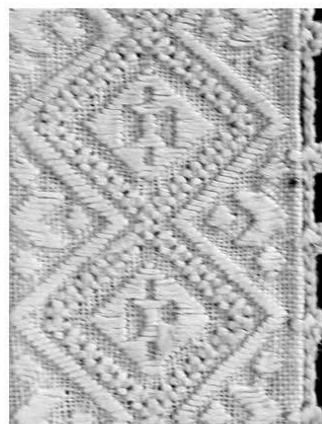

4

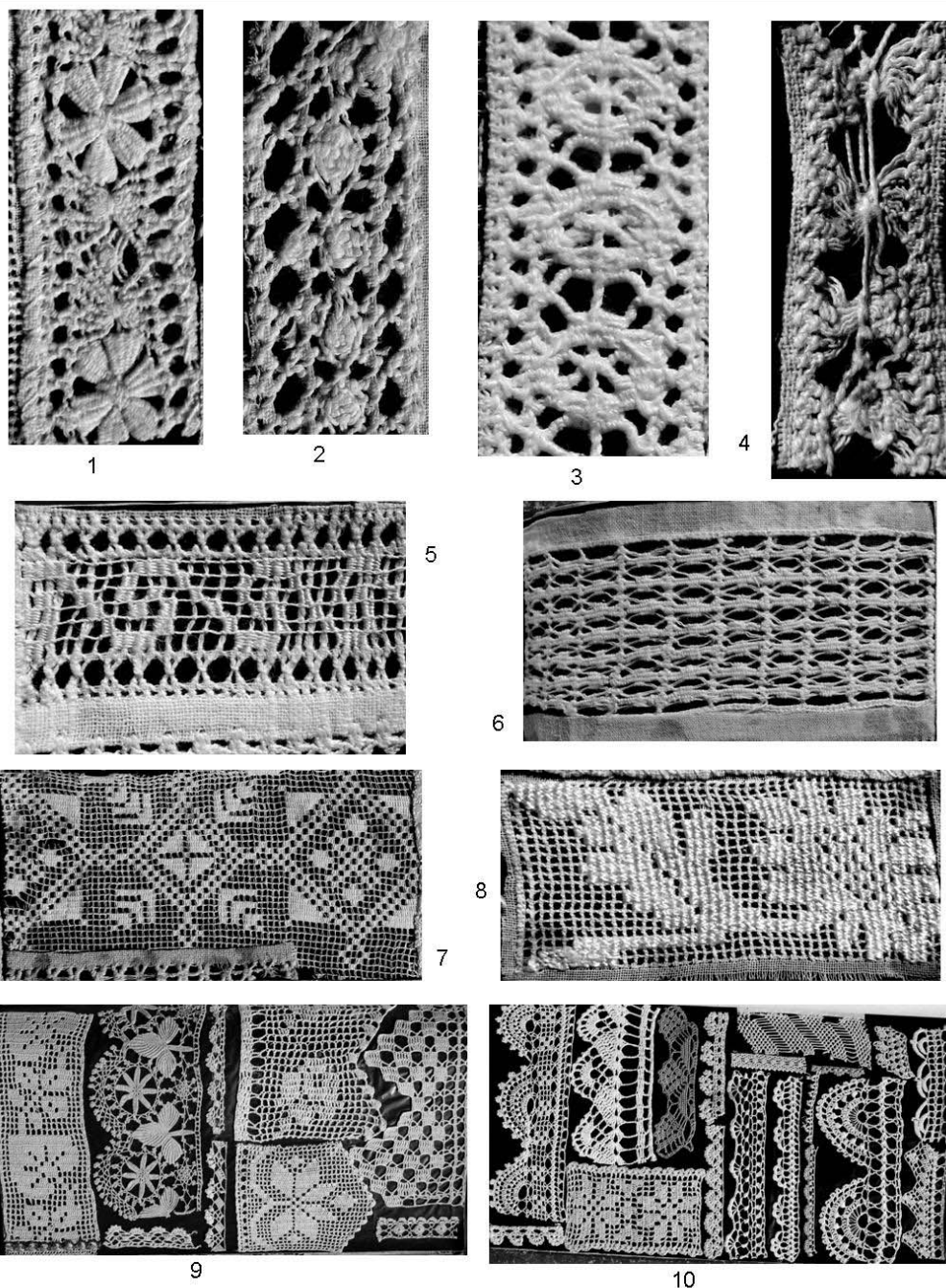
6

5

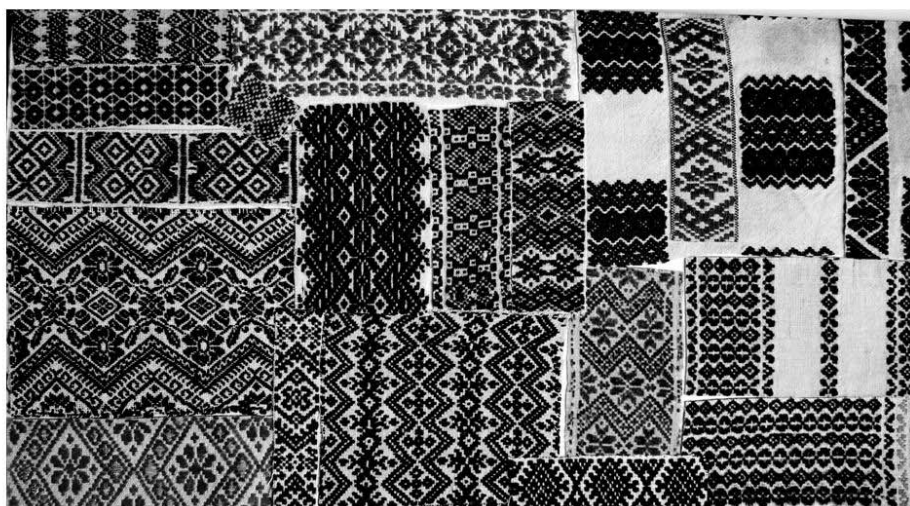

7

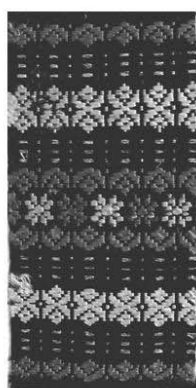
Planșa VII. Puncte de broderie cu circulație europeană. Punct bătrânesc *Blackwork* (1-3); Broderia florentină *Bargello* (4); Broderia peste fire *Reticello* (5-7)

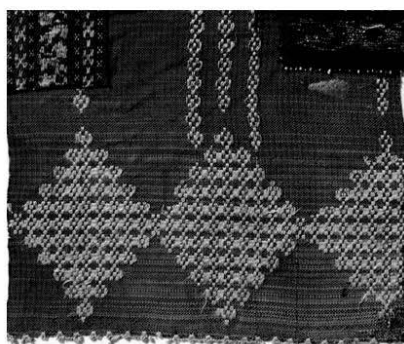
Planșa VIII. Puncte de broderie cu circulație europeană. Broderie șabac pe fire trase *Ajour* (1-6); Fileu *Buratto* (7,8); Dantele croșetate imitând broderia cu acul pe fire trase (9, 10)

1

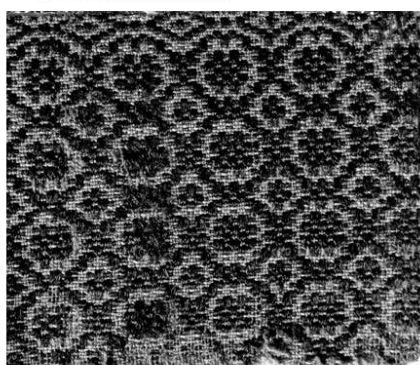
2

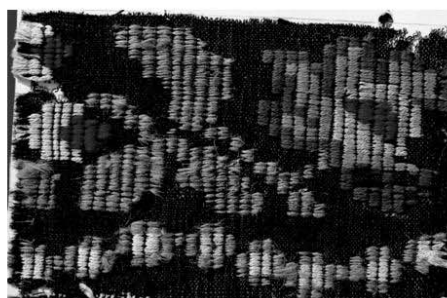
3

4

5

6

Planșa X. Tehnici decorative mecanice. Țesătura în cocleți (1); țesătura în ițe (2, 4); țesătură în 2 ițe cu decor nevedit (3); țesătură în 4 ițe în ochiuri (5); alesătură cu speteaza (6)

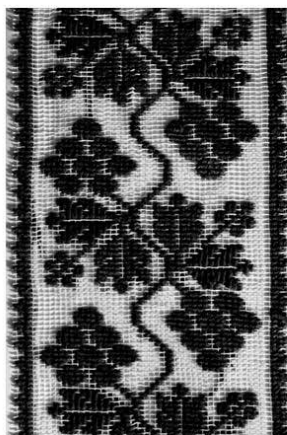
1

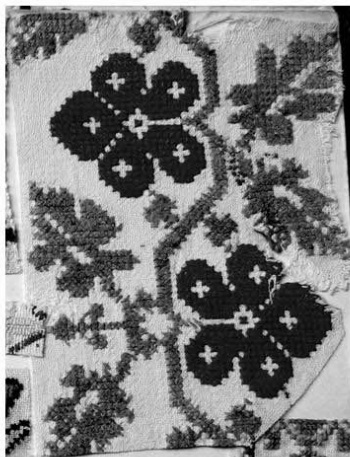
2

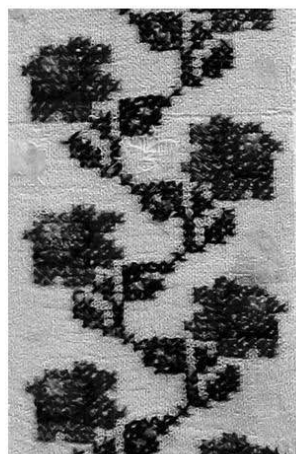
3

4

5

6

7

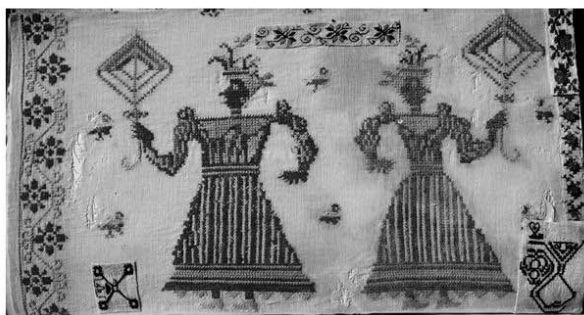

8

9

Planșa XI. Vechi motive decorative simbolice cu circulație europeană. Rodia (1), Garoafa (2), Coroana (3), Vrejul cu fructe sau flori (4-7), Pasărea (8,9)

1

2

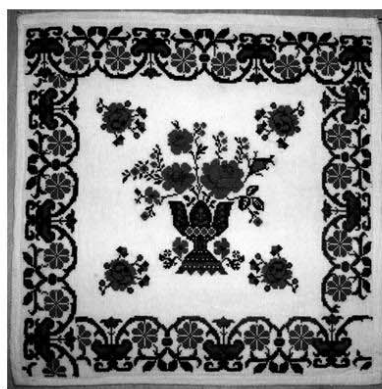
3

4

5

6

Planșa XII. Fețe de pernă. Broderii fragmentare cu decor antropomorf (1), zoomorf (2), simbolic (5). Piese cu analogii provenind din Drăgănești, Olt (3, 4) și Stoenеști, Vâlcea (6)